

Rolul partenerilor sociali în cadrul semestrului european

Rezumat

Introducere

Acest raport analizează implicarea partenerilor sociali de vârf în cadrul semestrului european la nivel național și european în perioada 2011-2014, în special în timpul elaborării programelor naționale de reformă (PNR) și al adoptării recomandărilor specifice fiecărei țări cu privire la ocuparea forței de muncă și la politica socială. Deși raportul nu are drept obiect aspectele principale ale semestrului european, cum ar fi implicarea partenerilor sociali în coordonarea politicilor fiscale sau în procedura privind dezechilibrele macroeconomice, trebuie remarcat faptul că politicile adoptate în contextul acestor proceduri au avut și au o influență semnificativă asupra sistemelor naționale ale relațiilor de muncă, asupra politicilor și instituțiilor care se ocupă de piața forței de muncă, precum și asupra cadrului în care acționează partenerii sociali. Raportul a fost întocmit pe baza unor cercetări documentare și a unor rapoarte naționale individuale provenite de la rețeaua Eurofound de corespondenți europeni din toate statele membre ale UE, care în cele mai multe cazuri au presupus consultări directe cu organizațiile din rândul partenerilor sociali.

Contextul politicilor

Semestrul european este ciclul anual al UE de orientare și monitorizare a politicilor economice prin care, împreună cu Pactul de stabilitate și de creștere și cu alte instrumente fiscale, Comisia realizează o monitorizare și o analiză detaliate ale planurilor statelor membre ale UE privind reformele bugetare, macroeconomice și structurale, oferindu-le acestora recomandări pentru următoarele 12-18 luni. Lansat în 2011, procesul începe cu analiza anuală a creșterii (AAC), realizată de Comisie și publicată în luna noiembrie, care prezintă prioritățile economice ale UE și ale statelor membre pentru anul următor. Calendarul efectiv al semestrului începe în ianuarie, când statele membre înaintează planurile de politici („programele naționale de reformă”) spre a fi evaluate la nivelul UE, pe baza îndrumărilor („orientărilor”) primite, urmând ca ulterior statele să primească recomandări individuale („recomandări specifice fiecărei țări”) cu privire la politicile naționale bugetare și de

reformă. După discutarea lor în diferite comitete și formațiuni ale UE, recomandările se aprobă de către Consiliul European în iunie și se adoptă în mod oficial de către consiliul ECOFIN în iulie.

Rolul partenerilor sociali naționali în contextul semestrului european nu este stabilit în cadrul guvernantei economice europene (așa-numitul „pachet de șase”), în ciuda faptului că partenerii sociali sunt considerați agenți esențiali ai desfășurării semestrului european. Începând cu 2013, Comisia Europeană, împreună cu alte instituții europene, a făcut apel la o implicare mai profundă a partenerilor sociali naționali în procesul de decizie din cadrul semestrului european, în vederea consolidării asimilării politicilor europene și asigurării unei corecte puneri în aplicare a acestora, care să ducă la creșterea eficacității lor.

Principalele constatări

La nivelul UE, implicarea partenerilor sociali în procesul semestrului european s-a îmbunătățit în ultimii câțiva ani: aceștia sunt la ora actuală consultați înainte de publicarea AAC, iar în 2015 rapoartele de țară au fost publicate cu trei luni mai devreme pentru a încuraja discutarea lor mai aprofundată. În 2014, partenerii sociali europeni au participat în mod direct la discuțiile din cadrul întâlnirilor informale ale miniștrilor însărcinați cu ocuparea forței de muncă și cu afacerile sociale. Totuși, instituțiile UE și partenerii sociali europeni sunt de acord că este nevoie de o și mai mare implicare a partenerilor sociali.

Deși partenerii sociali sunt implicați în elaborarea programelor naționale de reformă în majoritatea statelor membre, există diferențe semnificative cu privire la gradul de implicare. În 10 țări, partenerii sociali sunt consultați în mod regulat, alocându-se destul timp pentru informare și consultare; în șapte țări, deși consultările au loc în mod regulat, previzibil și echilibrat, s-a semnalat că nu li se alocă destul timp; în alte cinci țări, consultările sunt mixte, de multe ori având loc în mod neregulat, dezechilibrat și fără să li se aloce timp suficient.

În 23 de state membre, nu există dispoziții specifice care să reglementeze implicarea partenerilor sociali în cadrul semestrului european: acest lucru are loc în principal în cadrul unor structuri deja constituite de dialog social și a unor cadre instituționale deja existente. Totuși, șase dintre țări au aprobat măsuri de instituire a unor structuri formale de implicare a partenerilor sociali în probleme referitoare la semestrul european și la Strategia Europa 2020.

În ceea ce privește influența asupra conținutului programelor naționale de reformă, partenerii sociali au o influență puternică doar în cinci țări; în șase țări ei nu au nicio influență, iar în 13 țări au o influență limitată sau chiar foarte limitată.

Conform raportului, Comisia Europeană a stabilit contacte cu partenerii sociali naționali în 12 dintre statele membre, pentru a discuta recomandările specifice fiecărei țări după adoptarea acestora sau pentru a dezbate aspecte generale legate de semestrul european.

Studiul a arătat, de asemenea, că doar în 10 țări partenerii sociali naționali sunt implicați într-un anumit fel în definirea și punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări. În unul dintre statele membre, Suedia, natura specifică a dialogului social național – care pune accentul pe nevoia de a se respecta competența partenerilor sociali de a negocia în mod autonom – a reușit chiar să modifice recomandările specifice elaborate de Comisia Europeană. În schimb, alte țări au implementat reforme importante privind piața forței de muncă fără a consulta partenerii sociali, chiar și în pofida recomandărilor Consiliului European.

Majoritatea sindicatelor consideră conținutul politicilor semestrului european ca fiind dezechilibrat și axat pe promovarea austerității, mai degrabă decât pe îndeplinirea altor obiective sociale incluse în Strategia Europa 2020, cum ar fi reducerea sărăciei sau promovarea coeziunii sociale. În schimb, organizațiile patronale sunt ceva mai mulțumite de conținutul recomandărilor.

Indicii pentru elaborarea politicilor

- Există un consens general între actorii de la nivelul UE (instituțiile UE și partenerii sociali europeni) asupra faptului că, în ciuda progreselor realizate recent, există loc de îmbunătățiri în privința implicării partenerilor sociali atât la nivelul componentei europene, cât și al celei naționale a semestrului european.

- Dat fiind faptul că unele state membre au creat structuri specifice de dialog social în vederea implicării partenerilor sociali în proces, țările care nu au astfel de structuri ar putea lua în considerare crearea lor pentru a încuraja această implicare.
- Autoritățile naționale ar trebui să ia în considerare îmbunătățirea nivelului de instituționalizare a implicării partenerilor sociali în programele naționale de reformă, în privința regularității, a timpului alocat și a gradului de echilibru.
- Autoritățile naționale ar putea avea în vedere implicarea partenerilor sociali în cadrul programelor naționale de reformă într-un mod mai eficient și mai transparent, astfel încât să crească impactul acestora asupra conținutului.
- În colaborare cu autoritățile naționale, Comisia Europeană ar trebui să recomande mai multă promptitudine în punerea la dispoziția partenerilor sociali a unor informații mai de calitate și mai exacte cu privire la conținutul recomandărilor specifice fiecărei țări.
- Comisia Europeană și autoritățile naționale ar putea lua în considerare o mai mare implicare a partenerilor sociali în procesul de punere în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări. De asemenea, ar putea să verifice cu atenție dacă au fost urmate sugestiile privind aplicarea anumitor recomandări „în consultare cu partenerii sociali” și să raporteze rezultatele în cadrul următoarelor rapoarte de țară.
- Comisia Europeană ar putea să consolideze rolul funcționarilor responsabili cu semestrul european și ar putea spori vizibilitatea acestora printr-o mai bună definire a funcției și sarcinilor lor.
- Comisia Europeană ar putea sprijini consolidarea capacităților organizațiilor din rândul partenerilor sociali în privința contribuției lor la semestrul european.
- Ar putea fi realizate cercetări suplimentare în vederea analizării factorilor care promovează un dialog social eficient în contextul semestrului european și în afara acestuia.

Informații suplimentare

Raportul *Role of the social partners in the European Semester* (Rolul partenerilor sociali în cadrul semestrului european) este disponibil la adresa <http://www.eurofound.europa.eu/publications>.

Pentru mai multe informații, vă rugăm să vă adresați dlui Christian Welz, director de cercetare, la adresa cwe@eurofound.europa.eu.